

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЛОГІСТИКИ – КЛЮЧ ДО ЇЇ ІСТИННОГО СЕНСУ

Бабайлов В.К., к.е.н., доцент

Пахомова Л.В., асистент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. В даний час спостерігається зростання використання логістики у всіх видах діяльності людства. При цьому досягнуті значні успіхи щодо поглиблення її сенсу. Так, було уточнене розуміння 20/80 як методики логістики. У 2011 році були відкриті дві нових методики логістики: 10/70 і 5/50. У 2020 році відкриті ще дві методики логістики: 0/0 і 100/100. А далі на основі існуючих п'яти методик логістики був встановлений основний закон логістики (ОЗЛ). Але поряд з досягненнями у розумінні логістики одночасно продовжують існувати різноманітні і навіть неточні, а часто й помилкові її трактування. Це негативно впливає на практику менеджменту і виробництва. Тому актуальною стає проблема усунення помилок у визначенні і використанні логістики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для цього були обрані найбільш репрезентативні літературні джерела [1-7]. В [1] відмічається, що: «Логістика... включає в себе все, що потрібно для того, щоб товар або ресурс опинився в потрібний час, у потрібному місці та в потрібній кількості з мінімальними витратами».

У [2] визначається сенс логістики і характер діяльності її суб'єктів – логістів: «Логістика – напрямок діяльності, спрямований на планування, організацію та контроль потоків товарів. Спеціаліст, який займається логістикою, координує цей потік, стежачи за тим, щоб необхідна продукція опинилася в потрібному місці в потрібний час».

У [3] стверджується, що: «Логістика — це наука та практика організації переміщення товарів, послуг та інформації від точки їх походження до місця споживання».

У [4] логістика визначається як «... наука про найбільш ефективне управління потоками товарів, ресурсів та фінансів від моменту створення продукції до її доставки кінцевому споживачеві... Головна мета логістики – оптимізація витрат у процесі виробництва, зберігання, транспортування та збуту».

У [5] логістикою називається «...все, що пов'язано з організацією доставки товарів чи продуктів із однієї точки в іншу».

У [6] звертається увага наступне: «Слово «логістика» відоме ще з часів Римської імперії, де службовці, що займалися розподілом продуктів харчування, називалися «логістами» або «логістиками»... Першим автором

праць з логістики вважають французького військового фахівця початку XIX ст. А. Г. Жоміні, котрий визначив логістику як «практичне мистецтво руху військ».

В останні роки з'явилася і гіпотеза про логістику як методологію діяльності [7].

Невирішені складові загальної проблеми. Проведений аналіз дійсно свідчить як про схожість, відмінність і помилковість розуміння логістики, особливо її об'єкту, сутності, змісту, мети, методик і ролі.

Формулювання мети статті. Тому метою статті є уточнення основних аспектів логістики. Задачі: спростування помилкових визначень логістики; уточнення основних аспектів логістики; узагальнення отриманих результатів.

Методики дослідження: огляд літературних джерел, методика історичного-логічного Гегеля (коротко – методика Час), 2С70, ВЕО, аналогія, поняття.

Виклад основного матеріалу дослідження. При вирішенні першої задачі автори спиралися на позитивні зрушення і на особисту практику дослідницької діяльності щодо логістики, яка привела до висновку, перш за все, про досі існуючі помилки трактування логістики.

Зокрема, у [1] стверджується, що об'єкт логістики: «включає в себе все, що потрібно для того, щоб товар або ресурс опинився в потрібний час, у потрібному місці та в потрібній кількості з мінімальними витратами». Однак, конкретно – це «все» залишилося не визначеним. Не використовується тут і головне – методики логістики.

Тому не випадково, що наслідком цього стає невірне визначення об'єкту та інших важливих аспектів логістики. Замість цього тут використовуються, наприклад, такі патетичні пасажі, які не додають розуміння головних властивостей логістики: «... логістика. Це пульс, завдяки якому світ комерції живе і б'ється, гарантуючи, що кожен попит задовольняється пропозицією, кожна потреба — рішенням, кожен дзвінок — відповіддю. Логістика схожа на диригента оркестру, який координує симфонію товарів і послуг з усіх куточків земної кулі до вашого порога. Це гарантує, що кавові зерна, зібрані у віддаленому селі...». І так далі в тому ж сенсі.

У [2] логістика теж не пов'язується зі її методиками: «Логістика – складова підприємницької діяльності. Простими словами логістика – це оптимізація управлінських і виробничих процесів, що забезпечує стабільний, ефективний розвиток бізнесу». У дійсності логістика (як би це по простіше казати!) виявилася зовсім не простим поняттям і тому її не варто визначати занадто просто!

У [3-5] багато спільного зі [1-2]: тут опір робиться на методиці «точно-в строк», яка не є методикою логістики.

У [4] визиває сумнів й те, що: «Головна мета логістики – оптимізація витрат у процесі виробництва, зберігання, транспортування та збуту».

Між іншим, у дійсності оптимізація – це особлива методика, яка теж не є методикою логістики.

У [6] зроблений благий намір узагальнити існуючий матеріал щодо різних трактувань логістики починаючи зі часів Римської імперії: «Нині є багато

визначень логістики. ... Так, французькі фахівці з логістики трактують її як сукупність різноманітних видів діяльності з метою одержання з найменшими витратами необхідної кількості продукції у встановлений час та у встановленому місці, у якому існує конкретна потреба в даній продукції. На думку деяких західних спеціалістів, логістика – це "Інтеграція процесу перевезень"... Німецький учений Пфоль вважає, що логістика — це процес планування, реалізації і контролю ефективних та економних з огляду на витрати переміщення та зберігання матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції, а також одержання інформації про постачання товарів від місця виробництва до місця споживання згідно з вимогами клієнтури... це наукова дисципліна про управління потоками в системах. Така різноманітність визначень логістики пояснюється тим, що ця дисципліна поки що перебуває у стадії формування і її базова термінологія ще не уніфікована».

Й знову тут немає навіть згадки хоча б на одну методику логістики, наприклад, на методику 20/80, яка до речі, вже більше ста років тому, ще в 1897 році була «уніфікована» Вільфредо Парето [8].

У [7] вказана й така думка, що сукупність методик логістики одночасно створює і методологію логістики. Але методики логістики ніколи не використовуються разом; у дійсності самі методики логістики створюють не методологію логістики, але основний закон логістики (ОЗЛ) [9].

Існує й така розповсюджена помилка – логістикою вважається засіб організації трьох потоків на основі методики логістики 20/80 і багатьох різних нелогістичних методик (кореляційного аналізу, точно-в строк, ABC-аналізу, XYZ-аналізу тощо) [10], [11].

По-перше, необхідне мати на увазі, що ABC-аналіз – це не методика, а методологія. По-друге, й тут існують помилки у трактуванні саме ABC-аналізу: тут методика логістики 20/80 використовується при формуванні тільки групи А; тому решту груп (В і С) не логічне включати до об'єкту логістики. Помилковим у [11] є й віднесення до методик логістики таких засобів оптимізації, як необхідний товар; необхідну якість; у необхідній кількості; з доставкою у потрібний час; у потрібне місце; з мінімальними витратами.

Це однак зовсім не означає, що автори даної публікації проти використання таких комбінацій різних методик у практиці менеджменту. Але автори принципово не згодні зі віднесенням нелогістичних методик до логістичних, нелогістичної діяльності до логістичної. Тому оптимізація, як так зване покращення логістичності, у дійсності стає ще більшим відхиленням від істинної логістичності.

При вирішенні другої задачі – визначення основних аспектів логістики, автори вважають за необхідне починати обґрунтування саме істинного об'єкту логістики. Це обумовлене тим, що більшість авторів літературних джерел вважають, що логістика «...включає в себе все, що потрібно для того, щоб товар або ресурс опинився в потрібний час, у потрібному місці та в потрібній кількості з мінімальними витратами» [1]. Але це гігантський обсяг робіт, і може створитися уявлення, що логіст займається майже всім. А де ж межа його

діяльності, тобто, що конкретно є об'єктом логістики – це питання навіть не ставиться.

Вже зі всього контексту літературних джерел, а також на основі існуючих успіхів у поглибленні сенсу логістики, які досягнуті в останні роки, можна впевнено стверджувати, що **об'єктом** логістики є тільки те, де використовуються її методики, де існує організація методик логістики. Діяльність без використання методик логістики – це не логістика!

Звідси випливає визначення інших важливіших аспектів логістики: мета і роль – прискорення вирішення проблеми за рахунок акцентування уваги тільки на основному; сутність, як частина об'єкту логістики – це тільки діяльність зі обов'язковим використанням особливих методик – методик логістики; зміст, теж як частина об'єкту логістики, включає два елементи: вибір і використання тільки однієї методики логістики, яка найбільш придатна для конкретного підприємства або організації; засоби – особливі методики логістики; результат логістики – отримання особливого, додаткового прибутку, логістичного прибутку, логістичної ренти.

Щодо особливостей методик логістики детальніше. Зараз найбільш відомі з них є 20/80, 10/70, 5/50, 0/0, 100/100. По-перше, всі вони роблять акцент тільки на кількості найвагоміших видів причин, у відсотках, відповідно 20%; 10%; 5%; 0%; 100%.

По-друге, вже тут можна наочно бачити й таку їх особливість: всі вони за формою однакові, однотипні, уявляють у найзагальнішому вигляді співвідношення причин і наслідків (результатів).

По-третє, методики логістики забезпечують особливий, додатковий прибуток; наприклад, при використанні методики 20/80 він дорівнює ($80\% - 20\% = 60\%$).

По-четверте, історично методика 20/80 була відкрита Вільфредо Парето у 1897 році; методики 10/70 (у Парето це методика 10/65) і 5/50 – у 2011 році; методики 0/0 і 100/100 відкриті у 2020 році. Відносно методик 10/70 і 10/65 необхідне і таке уточнення: відкриття основного закону логістики у 2020 році дозволило зробити висновок, що правильною є не методика 10/65, а саме – 10/70.

По-п'яте, необхідне помітити і такий важливий історичний факт: методики 0/0 і 100/100 (і тільки вони) неусвідомлено, але використовувалися вже у Давньому Римі; але їх сенс двоїстий (це наочно доведено ще у (9)): на основі одного критерію їх можна відносити до методик логістики, але на основі другого – це не методики логістики. Питання, який критерій правильніше – не просте. Але у контексті даної статті правильніше їх відносити все ж таки до методик логістики.

По-шосте, особливим є й взаємозв'язок всіх методик логістики – він здійснюється у особливій формі, як основний закон логістики (ОЗЛ) [9].

Необхідно мати на увазі, що як і будь-яка методика, кожна методика логістики включає свої правила, закони; методики логістики мають такі приватні закони: закон ієрархії; закон відсотків і деякі інші. Але найважливішим з них є саме закон ієрархії. Наочним прикладом зв'язку

методики логістики і закону ієрархії є вже відома з 1996 року методика логістики – 2С70, як особлива форма методики логістики 10/70. Але у 2С70 використовується закон ієрархії, як вибір лише двох основних аспектів (сутності і змісту) такого розповсюдженого явища, яким є й поняття.

Роль логістики виключно важлива, – тому що саме і тільки логістика, тільки використання її методик забезпечує особливий і значний прибуток – логістичний прибуток, особливу, додаткову і значну ренту, – логістичну ренту. Щодо особливостей і властивостей логістичної ренти – це особлива тема, тема окремої публікації.

Вирішення третьої задачі – це підведення підсумків, як визначення головних результатів даної публікації:

- Проведений аналіз основних помилок у трактуванні логістики; до них, перш за все, необхідне віднести довільне, необґрунтоване, без опори саме на методики логістики визначення об'єкту логістики.

- Зроблено аргументовано усунення цих помилок шляхом оновлення уявлення таких основних аспектів логістики: об'єкт, як організація методик логістики; мета і роль – прискорення вирішення проблеми за рахунок акцентування уваги тільки на основному; сутність, як частина об'єкту логістики – це тільки діяльність зі обов'язковим використанням особливих методик – методик логістики; зміст, теж як частина об'єкту логістики, включає два елементи: вибір і використання тільки однієї методики логістики, яка найбільш придатна для конкретного підприємства або організації; засоби – особливі методики логістики; результат логістики – отримання особливого, додаткового прибутку, логістичного прибутку, логістичної ренти.

Проведено узагальнення отриманих результатів: досягнута *наукова новизна*, як аргументоване спростування розповсюдженої помилкової думки, що логістика може існувати без використання її методик; як уточнення її об'єкту; сутності, змісту, мети, особливостей методик і ролі; як введення нового терміну і поняття – «логістична рента». Визначена *практична значимість* отриманих результатів, як безсумнівний значний прогрес у розумінні сенсу логістики, що підвищить ефективність практики логістичної діяльності будь-яких підприємств і організацій, в тому числі й особливо – закладів вищої освіти.

Автори вважають, що отримані результати ставлять й нову проблему – більш детальне розкриття сенсу логістичної ренти.

Перелік посилань

1. Що таке логістика: веб-сайт. URL: <https://ukrautologistic.com.ua/sho-take-logistika/> (дата звернення: 13.04.2025).

2. Хто такий логіст і чим він займається: веб-сайт. URL: <https://neolit.ua/ua/articles/hto-takyj-logist-i-chym-vin-zajmayetsy> (дата звернення: 13.04.2025).

3. Міжнародна логістика: особливості і нюанси : веб-сайт. URL: <https://online.novaposhta.education/blog/mizhnarodna> (дата звернення: 13.04.2025).

4. Що таке логістика: веб-сайт. URL: <https://mc.today/uk/shho-take-logistika/> (дата звернення: 13.04.2025).
5. Логістика: ключ до ефективного руху товарів : веб-сайт. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/logistika-klyuch-do-efektivnogo-ruhu-tovariv> (дата звернення: 13.04.2025).
6. Логістика: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D> (дата звернення: 13.04.2025).
7. Бабайлов В., Левченко Я., Марченко Г. Логістика – це методологія. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. 2021. № 27. С. 4 – 14
8. Принцип Парето для сучасного педагога: веб-сайт. URL: <https://teach-hub.com/pryntsy-pareto> (дата звернення: 13.04.2025).
9. Бабайлов В., Приходько Д. Встановлення основного закону логістики. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. 2020. №2(25). С. 17 – 25.
10. Об'єкти логістичного управління та логістичні операції : веб-сайт. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D (дата звернення: 13.04.2025).
11. АВС-аналіз: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ABC> (дата звернення: 13.04.2025).

References

1. *What is logistics* [Shcho take lohistyka]: website, available at: <https://ukrautologic.com.ua/sho-take-logistika/> (date of appeal: 13.04.2025).
2. *Who is a logist and what he does* [Khto takyi lohyst i chym vin zaimaietsia]: a website, available at: <https://neolit.ua.ua/articles/hto-takyj-logist-i-chym-vin-zajmayetsy> (date of appeal: 13.04.2025).
3. *International logistics: features and nuances* [Logistics internationales: lineamenta et nuances]: website, available at: <https://online.novaposhta.education/blog/mizhnarodna> (date of appeal: 13.04.2025).
4. *What is logistics* [Shcho take lohistyka]: website, available at: <https://mc.today/uk/shho-take-logistika/> (date of appeal: 13.04.2025).
5. *Logistics: The key to the effective movement of goods* [Lohistyka: kliuch do efektyvnoho rukhu tovariv]: website, available at: <https://hub.kyivstar.ua/articles/logistika-klyuch-do-efektivnogo-ruhu-tovariv> (date of appeal: 13.04.2025).
6. *Logistics* [Logistica]: website, available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/%D> (date of appeal: 13.04.2025).
7. Babailov, V.K., Levchenko, Y., Marchenko, G. Logistics is a methodology [Lohistyka – tse metodolohiia], *Problems and prospects of business development*: Collection of scientific works of Kharkiv National Automobile Road University, No.27, P. 4-14.

8. *Pareto principle for modern teacher* [Pryntsyp Pareto dlia suchasnoho pedahoha]: website, available at: <https://teach-hub.com/pryntsyp-pareto> (date of appeal: 13.04.2025).

9. Babailov, V.K., Prykhodko, D. (2020), Establishment of the Basic Law of Logistics [Vstanovlennia osnovnoho zakonu lohistyky], *Problems and Prospects for Entrepreneurship Development*: Collection of Scientific Papers of Kharkiv National Automobile and Road University, No.2(25), P. 17 - 25.

10. Objects of logistics management and logistics operations [Obiekty lohistychnoho upravlinnia ta lohistychni operatsii]: website, available at: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D (date of appeal: 13.04.2025).

11. ABC analysis [ABC-analiz]: website, available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/abc> (date of appeal: 13.04.2025).

РЕФЕРАТИ ABSTRACT

УДК 656; JEL Classification L9, L65

Бабайлов В.К., Пахомова Л.В. ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЛОГІСТИКИ – КЛЮЧ ДО ЇЇ ІСТИННОГО СЕНСУ

В даний час спостерігається тенденція зростання використання логістики у всіх видах діяльності людства. При цьому досягнуті значні успіхи щодо поглиблення її сенсу. Так, було уточнене розуміння 20/80 як методики, яка вперше була відкрита ще у 1897 році Вільфредо Парето. У 2011 році були відкриті дві нових методики логістики 10/70 і 5/50. У 2020 році відкриті ще дві методики логістики: 0/0 і 100/100. А далі на основі існуючих п'яти методик логістики був встановлений основний закон логістики (ОЗЛ), який дозволяє визначити будь-яку методику логістики, яка прийнятна для конкретного підприємства або організації. Але поряд з досягненнями у розумінні логістики одночасно продовжують існувати різноманітні і навіть неточні, а часто й помилкові її трактування. Це негативно впливає на практику підприємництва, менеджменту і виробництва. Тому автори вважають за необхідність зробити постановку відповідної *актуальної* проблеми – усунення існуючих помилок у визначенні і використанні логістики, шляхом уточнення найважливіших її аспектів. Це й визначило *мету* даного дослідження, як уточнення основних аспектів логістики. *Задачі*: спростування помилкових визначень логістики; уточнення основних аспектів логістики; узагальнення отриманих результатів. *Результати*: проведений аналіз основних помилок у трактуванні логістики; зроблено аргументовано усунення цих помилок шляхом оновлення уявлення таких основних аспектів логістики: об'єкт, як організація методик логістики; мета і роль – прискорення вирішення проблеми за рахунок акцентування уваги тільки на основному; сутність, як частина об'єкту логістики – це тільки діяльність зі обов'язковим використанням особливих методик – методик логістики; зміст, теж як частина об'єкту логістики, включає два елементи: вибір і використання тільки однієї методики логістики, яка найбільш придатна для конкретного підприємства або організації; засоби – особливі методики логістики; результат логістики – отримання особливого, додаткового прибутку, логістичного прибутку, логістичної ренти. *Наукова новизна*: аргументовано спростована розповсюджена помилкова думка, що логістика може існувати без використання її методик; уточнений її об'єкт, сутність, зміст, мета, особливості методик і ролі; введений новий термін і поняття – «логістична рента». *Практична значимість*: безсумнівний прогрес у розумінні сенсу логістики підвищить ефективність практики логістичної діяльності будь-яких підприємств і організацій, в тому числі й особливо – закладів вищої освіти.

Ключові слова: логістика, об'єкт, сутність, зміст, методики, закони, логістична рента.

UDC 656; JEL Classification L9, L65

Babailov V.K., Pakhomova L.V. DEFINING THE OBJECT OF LOGISTICS IS THE KEY TO ITS TRUE MEANING

Currently, there is a tendency to increase the use of logistics in all activities of humanity. At the same time, significant successes have been made to deepen its meaning. For example, the 20/80 understanding was clarified as a methodic that was first discovered in 1897 by Wilfredo Pareto. In 2011, two new logistics methodics 10/70 and 5/50 were opened. In 2020, two more logistics methodics were opened: 0/0 and 100/100. And then, based on the existing heel of logistics methodics, the basic law of logistics (BLL) was established, which allows you to determine any logistics methodic that is pleasant for a particular enterprise or organization. But along with the achievements in the understanding of logistics, it continues at the same time, both differently and even inaccurate, and often it is a false interpretation. This has a negative impact on the practice of entrepreneurship, management and production. Therefore, the authors consider it necessary to make a corresponding topical problem - eliminating existing errors in the definition and use of logistics, by clarifying its most important aspects. This determined the *purpose* of this research, as a clarification of the main aspects of logistics. *Tasks*: refutation of false definitions of logistics; clarification of the main aspects of logistics; generalization of the results. *Results*: analysis of the main errors in the interpretation of logistics; the elimination of these errors was made by updating the idea of the following basic aspects of logistics: an object as the organization of logistics methodics; purpose and role - accelerating the solution of the problem by accentuating attention only on the main; the essence, as part of the object of logistics, is only an activity with the mandatory use of special techniques - logistics techniques; content, also as part of a logistics object, includes two elements: the choice and use of only one logistics technique that is most suitable for a particular enterprise or organization; means - special methods of logistics; the result of logistics is to obtain special, additional profit, logistics profit, logistics rent. *Scientific novelty*: the widespread misconception that logistics can exist without the use of its methods has been refuted with arguments; its object, essence, content, goal, features of the methodics and role have been clarified; a new term and concept has been introduced - "logistics rent". *Practical significance*: the undoubted progress in understanding the meaning of logistics will increase the effectiveness of the practice of logistics activity of any enterprises and organizations, including special – higher education institutions.

Keywords: logistics, object, essence, content, methodics, laws, logistics rent.

Відомості про авторів / About the Authors

Бабайлов Василь Кузьмич – кандидат економічних наук, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: super_super-kod@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1451-7222>. Моб. (050) 139-27-76.

Babailov Vasil – PhD, Kharkov National Automobile and Highway University, Associate professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Пахомова Людмила Володимирівна – Харківський національний автомобільно-дорожній університет, асистент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: lyudakada@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4449-2512>. Моб. (067) 391-33-92.

Pakhomova Liudmyla – Kharkiv National Automobile and Highway University, assistant professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.